

Kakó se da krompír do noviga dober prihraniti, in pozimi gnjilobe obvarovati.

Gotova skušnja me uči, de krompír skoz celo léto do noviga zmerej prav dober in tečen ostane, ako se spomladi ob času sadeža lepši krompír odbere, in se na dile (pod streho) na senčen kraj kake 3 pedi na debelo razgerne. Potlej se mora pri miru pustiti, ne več preberati, alj mu cime oberati, ampak od kraja jemati. — Tak krompír se lepo nakuha, je kerhkek ko kostanj, rumen ko vosek, in prav dobriga teka.

De pa v jeseni spravljeni krompír v kleti gnjil ne bo, naj se pustí, preden se v klét dene, od vetra dobro presušiti, in potlej še le v suho klét djati. Če ravno bolniga kaj med zdravim ostane, vunder ne bo gnjil, ampak se bo popolnoma med zdravim posušil.

Tako navado imam jez, in dobro mi izide; naj še kdo drug poskusi,

V Skomri 24. rožnika 1850.

Gregor Pečan, fajmošter.

Dobrovoljna beseda, kako naj se kmet pri odkupovavnih komisijah grajšinskih davšin zaderži, kateri se želi škode varovati.

(Dalje in konec.)

II. Dobički, kateri izvirajo kmetam iz vzdignjenja njih nekdanje podložnosti proti grajšinam.

Iz takiga preklicanja nekdanjih gospóskinih davkov izvira kmetam dvojin neizrekljiv dobiček; prvi, de zunanaj presvitliga cesarja in njegoviga vladarstva nimajo nobeniga gospodarja, in de pred vladarsko postavo, pri sodbah in vsih cesarskih uradijah enake pravice vživajo, kakor vsak drug ud deržave.

Pa nikar! de bi kmete to oprostenje v enakopravnost nautegama prerodilo iz dozdanjih mirnih in poštenih ljudi v razujzdance, nepokornike, ali še clo puntarje. Občutek enakopravnosti z vsakim drugim udam deržave naj nas podbada k spoznanju, de, če hočemo mirno in srečno živeti, moramo ljubiti bližnjiga kakor same sebe in drugim ne storiti kar nam ni ljubo.

Opustimo dozdanje napeto, plašno in nezaupljivo zaderžanje; bodimo si eden do družiga dobrovoljni in odkritoserčni sosedje, pomagajmo si z besedo in djanjem kot čedno zrejeni otroci eniga očeta — in takó bomo vživali vsi zaželjeni sad prave sprave.

Drugi veliki dobiček, ki vzdignjenje prejšne kmetijske podložnosti prinese, je, de je kmet sedaj gospodar vsiga svojiga pridelka, to je, de ni dolžan več tlake delati, in del svojiga pridelka in svoje priredbe drugim deliti, namreč desetine, žitnice, i. t. d. odrajtovati, de požeto žito po svoji zložnosti v kozolec zvozi, in de ni več primoran ž njim čakati, dokler se — dostikrat termastimu — desetinarju poljubi, desetino pobrati. Povejte naravnost, nekdanji podložni! ali ni to nar večí dobiček vašiga oprostenja?

III. Čmu kličejo oprostivne komisije nekdanje podložne pred se?

Vladarstvo je speljanje oprostenja zemljiš vsake kronovine zaupalo deželski komisii, ktere ude so zvolili en del gruntne gospóske, in drugi del kmetje; in ta deželska komisija je postavila okrajne komisije. Deželska komisija vodi vse dela in opravila, okrajne komisije pa pretehtajo nekdanje davšine, če so pravične ali krivične — zadnje koj odveržejo. — Potim odločijo davšine, ki so brez odškodovanja vzdignjene; izpeljujejo precenenje nekdanjih davšin pa tudi vsih priboljškov, ktere so kmetje od gosposk vživali, in razdeljenje zneskov, ter odločijo tretjino, ki jo morajo grajšaki odnehati, tretjino, ki kmeta zadene, in zadnjo tretjino, ktera bo iz deželske kase poravnana.

Iz opravil, naloženih okrajnim komisijam, vsakteri lahko prevdari, koliko mora biti kmetam ležeče, njih nekdanje dolžnosti proti gosposkam pravično razjasniti, vse davke po zadnji veljavi v prerajtanje dati.

Zatorej se nikar ne branite okrajnim komisijam svoje prejšnje opravila pri grajšinah pravično povedati, pa tudi vse tisto na znanje dati, kar so vam grajšine pri opraviu vaših davkov ali del dajale ali dolžne bile dajati. Kdor to opustí, je sam kriv, če ga bo večí odškodovanje zadelo, kot bi ga bilo imelo zadeti. En izgled bo to zapopadno razjasnil:

— — — Nekdo napiše enimu svojih nekdanjih podložnikov po starim urbarju vsakdanjo gruntarsko tlako, ki je znesla 104 dni z kornji po 12 kraje. 20 gold. 48 kraje. 104 z rokami po $4\frac{2}{3}$ kraje. 8 " 2 " vsiga vkup . 28 gold. 50 kraje.

Podložni ne pride na vabljenje k prerajtanju, in okrajna komisija prevdari odškodovanje po napovedu gosposke. Pri prejemi odškodniga lista vidi termasti kmet, de mu je veliko več kot tretjina nekdanjiga gosposkiga davka v odškodovanje naloženo. Ročno pobše vse svoje pisma, in jo pobriše do Ljubljanske okrajne komisije, ter skaže odkupno pismo tlake, po katerim je gosposki za vso tlako samo 10 gold. šlo.

Iz gole dobrote, ne pa po dolžnosti, je komisija v zastopnosti z gosposko odškodvanje tlake po pismu prerajtala.

Marsikteri davki stariga urbarja so tako o času prejema ali kafranja znižani, še clo odkupljeni, in take prenarredbe so v prejemnih pismih, v gosposkinih bukvičah ali pa v posebnih listih popisane. Take skazovanja prinesite sabo h komisijam, de bodo zamogle vas škode varovati. Tega pa nikar ne mislite, de je okrajnim komisijam na vašim podkrižanju ali podpisu kaj ležeče. Tretjino odškodovanja bote mogli plačevati, takó vleva postava, ali podkrižajte ali pa ne, pridite na vabljenje ali pa ne, ali se ustite ali ne — takó zapové postava. Toliko pameti in prevdarka se vender pri vas sme iskati, de le dobra beseda najde dober kraj, — de od cesarja postavljene gosposke je treba spoštovati, jih ubogati, in jim zaupati. Kdor tega ne stori, naj si sam sebi pripiše škodo, ki ga zavoljo nepokoršine zadene, in naj pametnim ljudém nikar za zlo ne vzame, če ga nevedneža, svojoglaveca, nehvaležnika, ali še kaj več grajajo. *)

Dr. Orel.

Zdej jih poznamo!

Po 171. listu »Gracarce« prisiljeno razjasnjenje.

Ko dopisúni „Lloyda“ in „Gracarce“ z vsim svojim nesramnim natolcevanjem nič niso mogli opraviiti zoper slovensko družtvo na Krajskim, ktero mirno svojo pot v prid omíke in povzdige domačiga jezika napreduje, so se ti dopisúni kakor bramorjí iz ene njive na drugo, kakor gosence iz eniga drevésa na družiga spravili čez „Novíce“ in jih silno grajati začeli, de se ne pečajo le s kmetijskimi in rokodelskimi rečmi, ampak de bravcam tudi razlagajo druge reči in pripovedujejo, kaj se po svetu godí, de bi kmetje tudi od sveta kaj zvedili. Na vse to se je spodobno odgovorilo, in od tega časa so imele tudi „Novíce“ mir.

Zdaj je pa spet od ravno tiste stranke jela pohujšljiva sapa pihati in se po „Gracarci“ obrača zoper kmetijsko družbo, ter njene postave gloda, ako

*) Ta dobrovoljna beseda izvira iz brezpametne govornice nekterih slabo podučeni in podšuntanih kmetov, ki še zmiraj trobijo, de ta patent, ki veléva, de imajo kmetje kaj plačati, ni pravi, ki so ga cesar Ferdinand dali! — Kakšna laž in zmôta je vunder tako govorjenje! Vred.